

Julia Dücker, *Reichsversammlungen im Spätmittelalter. Politische Willensbildung in Polen, Ungarn und Deutschland*

Bd. 37, Jan Thorbecke Verlag, 2011, 389 str.

Naslovljena knjiga, koja bi u grubom prijevodu glasila *Državni sabori u kasnom srednjem vijeku. Formiranje političke volje u Poljskoj, Ugarskoj i Njemačkoj*, rezultat je odbranjene doktorske disertacije Julije Dücker 2011. godine na ustanovi Rupprecht-Karls-Universität u Heidelbergu, pod mentorstvom uglednog njemačkog medijeviste Berndta Schneidmüllera. Autorica, koja od 2014. godine svoje radove potpisuje sa prezimenom Burkhardt, svoju naobrazbu je stekla u Heidelbergu i Waršavi. Godine 2009. bila je stipendistica Njemačkog historijskog instituta u Waršavi. Od 2011. godine naučna je saradnica na istraživačkom projektu “Klöster im Hochmittelalter. Innovationslabore europäischer Lebensentwürfe und Ordnungsmodelle” Heidelberške akademije nauka. Autorica je više radova iz oblasti političke historije kasnog srednjeg vijeka, historije Istočno-centralne Evrope i crkvene historije.

U središtu interesovanja autorice, kako i sam naslov govori, nalaze se kasnosrednjovjekovni državni sabori i formiranje političke volje u Poljskoj, Ugarskoj i Njemačkoj. S obzirom na različitost u interpretaciji periodizacije

srednjeg vijeka, korisno je napomenuti da se tematizirani sadržaj monografije hronološki uglavnom odnosi na drugu polovinu 15. stoljeća, odnosno vladavine Matije Korvina (1458–1490) u Ugarskoj, Kazimira IV (1447–1492) u Poljskoj i Friedricha III (1440–1493) na prostoru Svetog rimskog carstva. Autorica se odvažno udaljila od uobičajenih koncepata istraživanja povijesnog prostora obuhvativši ovom studijom tri različita politička sistema. Podvrgnuvši komparaciji ova tri politička sistema nastojano je da se utvrde sličnosti i razlike u funkcioniranju državnih zborova u zemljama s dugom tradicijom ovog načina političkog organizovanja. Pod pojmom državni sabor podrazumijeva se okupljanje na jednom mjestu raznih aktera od političkog značaja na inicijativu vladara, kako bi se izjasnili i vijećali o relevantnim državnim pitanjima. Potrebno je imati na umu da ne postoji jednoznačna terminologija u izvorima za nazive ovih političkih okupljanja, što dodatno usložnjava njihovu kategorizaciju i međusobnu usporedbu.

Dücker slijedi jedan jasan metodološki koncept prema kojem je knji-

ga podijeljena u pet poglavlja. Nakon uvoda u kojem je prezentirano stanje istraženosti uz impozantno poznavanje recentne literature na nekoliko različitih jezika, slijede tri poglavlja koja zasebno obrađuju sabore Ugarske, Poljske i Njemačke. Od velikog su značaja poglavlja o prvim dvjema kraljevinama za čitaoce koji nisu upoznati sa poljskim i mađarskim jezikom i tamošnjom historiografijom. Za razliku od poglavlja o Ugarskoj i Poljskoj, Svetom rimskom carstvu je posvećeno nešto više pažnje. Tome je pogodovala bogatija izvorna i literarna građa kao i složeniji politički sistem. Radi bolje preglednosti, autorica je izrazila nastojanje da ova tri poglavlja metodološki slično postavi. Svako poglavlje sadrži uvod i uopćene podatke o političkom organizacionom sistemu svake države kao i analizu odnosa između vlastele i kralja (u slučaju Njemačke – cara). Iščitavajući ova poglavlja ubrzo postaje vidljiva razlika između Ugarske i Poljske, na jednoj strani, i Svetog rimskog carstva s druge. Pored toga što je carstvo samo po sebi drugačijeg ranga i značaja, osnovna razlika u odnosu na njegove istočne susjede je u mnogo većem utjecaju gradova na javni politički život kao i participaciji tzv. izbornih knezova. Sasvim drugačiju razvojnu fazu plemstvo je imalo u Poljskoj i Ugarskoj, gdje je postalo jedno od nosilaca političkog života u državi. Dok se u Poljskoj izdvajalo plemstvo okupljeno oko tzv. *communitas* kao garantom državne opstojnosti, u Ugarskoj je djelovala nekolicina moćnih magnata.

Unatoč ovim temeljnim razlikama, postojala je i velika sličnost u organizaciji i načinu učešća u saboru. Tako je npr. veliku ulogu, na primjeru sve tri države, tokom rada sabora imala ličnost kralja ili cara; zatim odabir učesnika i praksa njihovog pozivanja. Sličan je imao značaj odsustvo pojedinaca u radu sabora, jer je neslaganje oko pojedinih pitanja između vladara i vlastele često dovodilo do nedolaska koje je imalo jasnu političku poruku, posebno ako nije na odgovarajući način opravdano. Istraživačkim naporom Julije Dücker potvrđen je općeniti stav savremenika o državnom saboru kao jednim od najvažnijih događaja za rješavanja ili rasplamsavanje konflikata. Unatoč odabranom metodološkom rješenju, neizbježna su bila ponavljanja koja se mogu naći u dijelovima poglavlja gdje se objašnjavaju određene ustanove i pravila po kojima je funkcionisao rad sabora.

Četvrto poglavlje je i najvažnije u cijeloj monografiji jer nudi komparativnu analizu obilja materijala iznesenog u prethodnim poglavljima. Autorici je uspelo da sagleda društvene strukture kasnosrednjovjekovne Ugarske, Poljske i Njemačke; zatim da na osnovu toga razloži sam događaj ovog specifičnog oblika političkog okupljanja odnosno sabora u njegove osnovne dijelove pojašnjavajući njihov značaj, međusobne sličnosti i razlike. Značajan je osvrt na odluke i njihovu provedbu u stvarnosti, kao i sam tok nastanka i donošenja zaključaka na ovakvim okupljanjima.

Osobito značajnim za rasvjetljavanje pojedinačnih pitanja su fusnote,

koje nerijetko sadrže korisne ekskurse u kojima autorica iscrpnije izlaže o pojedinom slučaju ili problemu, te na taj način rasterećuje glavni tekst. Za čitaoce koji ne vladaju poljskim ili mađarskim jezikom knjiga Julije Dücker je ponudila obilje podataka, svojevrsnu ocjenu i historiografski presjek dostupne literature. To će umnogome olakšati početnicima ulazak u ovu tematsku oblast. Veliki značaj ima veoma precizna i sadržajna hronologija svih održanih sabora, koja se nalazi kao dodatak na kraju knjige. Zanimljivi su i veoma rijetki savremeni slikovni prikazi sabora koje je autorica uspjela

prikupiti tokom istraživanja. Uzalud ćemo tražiti djelo slične tematike jer monografija Julije Dücker predstavlja pionirski poduhvat koje će medijevistika tek trebati valorizirati. Historičarima u Bosni i Hercegovini metodološko rješenje i komparativnost mogu biti od velike koristi pri sagledavanju rada bosanskog srednjovjekovnog sabora – stanka i pri tome otvoriti moguće perspektive u budućim istraživanjima. Temelj jednom takvom pristupu svakako je izvrsna monografija velikog srpskog historičara Mihaila Dinića *Državni sabor srednjovjekovne Bosne iz 1955. godine*.

Nedim Rabić

Зборник радова: *Пад Босанског краљевства 1463. године*

Историјски институт Београд – Филозофски факултет
у Бањој Луци – Филозофски факултет у Сарајеву,
Београд-Сарајево-Бања Лука, 2015, 309 стр.

Obilježavanje značajnih godišnjica iz historije Bosne i Hercegovine u ranijem periodu se pokazalo kao vrlo produktivna aktivnost zbog činjenice kako se u ovakvim prilikama određeni tematsko-hronološki okviri iznova postavljaju pred mlađu generaciju istraživača. Nastojeći ukazati na značaj 550. godišnjice od nestanka srednjovjekovne bosanske države zajedničkim naporima Istorijiskog instituta u Beogradu, Filozofskog fakulteta u Sarajevu i Filo-

zofskog fakulteta u Banjoj Luci tokom 2015. godine publiciran je zbornik radova pod naslovom *Pad Bosanskog kraljevstva 1463. godine*. Ponovno razmatranje jasno precizirane dionice historije srednjovjekovne Bosne, kojoj je historiografija posvetila značajnu pažnju, predstavlja hrabar potez kako izdavača i uredništva ove publikacije tako i autora priloga. Višeslojnost i intenzitet bosansko-osmanskih odnosa koji su činili okosnicu vanjske politike